

sesprocedurer (se f.eks. art. 8 (4), 17 (4), 25, 26, 93 (2, 3) og 226), som ville være uden mening, hvis medlemsstaterne havde mulighed for at unddrage sig forpligtelser ved hjælp af en almindelig lov.

Fællesskabsrettens forrang bekræftes af art. 189, som bestemmer, at forordninger er »bindende« og »gælder umiddelbart i hver medlemsstat«. En sådan bestemmelse, som ikke er undergivet noget forbehold, ville være uden betydning, hvis en medlemsstat ensidigt kunne ophæve virkningerne ved hjælp af en lov, der kunne påberåbes mod fællesskabsreglerne.

Det følger af alle disse betragtninger, at de retsregler, der er skabt af traktaten, som hidrørende fra en selvstændig retskilde, på grund af deres særegne, selvstændige beskaffenhed ikke kunne blive retsligt modsagt af nogen som helst national regel uden at miste deres fællesskabskarakter, og uden at det retlige grundlag for selve Fællesskabet blev undergravet.

Den overladelse, der er foretaget af medlemsstaterne fra deres egen retsorden til fordel for fællesskabsordenen af rettigheder og pligter svarende til traktatens bestemmelser, medfører altså en endelig begrænsning af deres suveræne rettigheder, mod hvilken en efterfølgende ensidig retsakt, der er i strid med fællesskabsbegrebet, ikke kan gøres gældende.

Som følge heraf må art. 177 anvendes uanset enhver national lov i de sager, hvor der rejses et spørgsmål om fortolkning af traktaten.«

c. Spørgsmålet om, hvorvidt Danmark uden en grundlovsændring kan opfylde de forpligtelser, der følger af Fællesskabsdomstolens praksis på dette område, har været indgående debatteret i den juridiske faglitteratur.¹⁰⁷

Efter justitsministeriets opfattelse bør spørgsmålet bedømmes med udgangspunkt i de synspunkter, der er anført i afsnit I. I det følgende vil der så vidt muligt blive anvendt samme systematik som i dette afsnit.

1°. Forpligtelsernes indhold

Efter afgørelsen i Costa-ENEL sagen kan der ikke være tvivl om fællesskabsdomstolens stilling. Anvendelsen af umiddelbart anvendelig fællesskabsret må ikke hindres af modstri-

dende national lovgivning. Domstolens begrundelse for dette resultat er også ganske klar. Fællesskaberne vil ikke kunne fungere i overensstemmelse med traktatens formål og ånd, hvis de umiddelbart anvendelige fællesskabsregler ikke anvendes i samtlige medlemsstater. Selve begrebet »umiddelbart anvendelig fællesskabsret« ville blive uden betydning, hvis sådanne fællesskabsregler kunne tilsidesættes af en ensidig lovgivningsmagt fra en medlemsstats side.

Princippet om, at en national lov ikke kan tilsidesætte en fællesskabsregel, er således efter Domstolens opfattelse en nødvendig følge af fællesskabsinstitutionernes anvendelse af de beføjelser, som grundlovens § 20 giver den danske lovgiver mulighed for at overlade til disse institutioner.

I sin afgørelse forudsætter Domstolen klart, at der påhviler *lovgivningsmagten* i medlemsstaterne en forpligtelse til ikke at hindre anvendelsen af umiddelbart anvendelige fællesskabsregler ved gennemførelse af senere national lovgivning, der strider mod fællesskabsreglerne. Som det fremgår af fremstillingen i redøgørelsens afsnit I, side 25, er denne forpligtelse ikke speciel for De europæiske Fællesskaber. En sådan *undladelsespligt* stiftes ved indgåelsen af enhver traktatmæssig forpligtelse til at gennemføre eller opretholde en bestemt lovgivningstilstand.

Domstolens afgørelse forudsætter også en *domstolens forpligtelse for de retsanvendende myndigheder* i medlemsstaterne til at anvende umiddelbart anvendelig fællesskabsret, selv om der måtte være gennemført en senere intern lov, der strider mod vedkommende fællesskabsregel.¹⁰⁸ Hvis en dansk domstol i et sådant tilfælde tilsidesætter fællesskabsreglen, begår den danske stat som sådan brud på sin forpligtelse over for Fællesskaberne. Kommissionen eller en anden medlemsstat vil kunne indklage Danmark for fællesskabsdomstolen, der kan fastslå, at et sådant traktatbrud har fundet sted. Den dom, som den danske domstol har afsagt, kan imidlertid hverken erklæres for ugyldig eller ændres af fællesskabsdomstolen.^{109,110}

2°. I hvilket omfang er opfyldelsen af forpligtelserne sikret i dansk ret?

a°. *Utilsligtet brud på forpligtelsen til ikke at lovgive i strid med fællesskabsretten*